სემინარი 4 — სახელმწიფო წყლის ქვეშ

N524 · კვირა 4 · ქეის-დისკუსია

სემინარი 4 — „სახელმწიფო წყლის ქვეშ"

ფორმატი: ქეის-დისკუსია, 50 წუთი · **წინასწარი მომზადება სავალდებულოა**

> 📖 **წასაკითხი სემინარამდე:** დარიგება „ვინ ითვლება?", **დასაწყისი და ნაწილი II** · კვ. 1-ის დარიგება, **ნაწილი VII** (მონტევიდეოს კრიტერიუმები) · კვ. 3-ის დარიგება, **ნაწილები V–VI** (თანამშრომლობა, თვითგამორკვევა)

რატომ ეს ქეისი

კვირა 1-ზე ვისწავლეთ, როგორ **იქმნება** სახელმწიფო. დღეს — კითხვა, რომელიც საერთაშორისო სამართალს ისტორიაში არასოდეს დასმია ასეთი სიმწვავით: **შეიძლება თუ არა სახელმწიფო გაქრეს — არა ომით, არა დაშლით, არამედ იმიტომ, რომ მისი მიწა ზღვამ დაფარა?**

ეს ქეისი ოთხ კვირას აერთიანებს: **სახელმწიფოებრიობას** (კვ. 1), **ჩვეულებას და სახელმწიფოთა პრაქტიკას** (კვ. 2), **თანამშრომლობასა და თვითგამორკვევას** (კვ. 3) და **სუბიექტის უწყვეტობას** (კვ. 4).

ნაწილი A — ფაქტები

ICJ-ის საკონსულტაციო დასკვნა კლიმატის ცვლილებაზე (2025)

1. **2023 წელს** გენერალურმა ასამბლეამ (რეზ. 77/276) ICJ-ს სთხოვა საკონსულტაციო დასკვნა სახელმწიფოთა ვალდებულებებზე კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებით.
2. პროცესის მონაწილეთა მრავალმა სახელმწიფომ განაცხადა, რომ ზღვის დონის აწევამ **არ უნდა შეამციროს** მათი საზღვაო უფლებები და რომ არსებული ბაზისური ხაზები, საზღვაო ზონები და **სახელმწიფოებრიობა უნდა შენარჩუნდეს** — მათ შორის, ტერიტორიის სრული დაფარვის შემთხვევაშიც *(პარ. 355)*.
3. სასამართლომ აღნიშნა, რომ ზღვის დონის აწევა შესაძლოა იწვევდეს მოსახლეობის იძულებით გადაადგილებას, გავლენას ახდენდეს სახელმწიფოთა ტერიტორიულ მთლიანობასა და ბუნებრივ რესურსებზე მუდმივ სუვერენიტეტზე — და რადგან ეს პრინციპები **თვითგამორკვევის უფლებასთან** არის მჭიდროდ დაკავშირებული, ზღვის დონის აწევა ამ უფლების განხორციელებაზეც აისახება *(პარ. 357)*.
4. UNCLOS (საზღვაო სამართლის კონვენცია) **არ ავალდებულებს** სახელმწიფოებს, განაახლონ უკვე სათანადოდ დადგენილი და გამოქვეყნებული საზღვაო ზონების რუკები, როცა სანაპირო ზღვის დონის აწევის გამო იცვლება *(პარ. 362)*. სასამართლომ მხედველობაში მიიღო სახელმწიფოთა **პრაქტიკა** — მათ შორის, წყნარი ოკეანის კუნძულების ფორუმის 2021 წლის დეკლარაცია *(პარ. 360)*.
5. სახელმწიფოებრიობაზე — ერთი წინადადება: „მას შემდეგ, რაც სახელმწიფო შეიქმნა, მისი ერთ-ერთი შემადგენელი ელემენტის გაქრობა აუცილებლად არ გამოიწვევს სახელმწიფოებრიობის დაკარგვას" *(პარ. 363)*.
6. ზღვის დონის აწევასთან ბრძოლაში თანამშრომლობა — „არჩევანის საგანი კი არა, **სამართლებრივი ვალდებულებაა**" *(პარ. 364)*.
7. დასკვნა **ერთხმად** იქნა მიღებული.

(ICJ, Obligations of States in respect of Climate Change, საკონსულტაციო დასკვნა, 23.07.2025, პარ. 355–365, 457)

ჰიპოთეტური გაგრძელება — „ატოლია"

(ფაქტები გამოგონილია.)

- **ატოლია** — კუნძულოვანი სახელმწიფო, გაეროს წევრი 1980 წლიდან. ტერიტორია — 9 ატოლი.
- **2070 წელს** ბოლო ატოლიც წყლის ქვეშ მოექცა. 12 000 მოქალაქე სხვადასხვა ქვეყანაში ცხოვრობს, ძირითადად — **მეზობელ სახელმწიფო N-ში**.

- ატოლიის მთავრობა N-ის დედაქალაქიდან მოქმედებს. N-თან დადებული ხელშეკრულებით, მას იქ შენობა და ადმინისტრაციული ავტონომია აქვს.
- ატოლია აგრძელებს გაეროში მონაწილეობას, ხელშეკრულებების დადებას და თავისი ყოფილი ტერიტორიის გარშემო თევზჭერის ლიცენზიების გაცემას.
- **სახელმწიფო M** აცხადებს: *„ატოლია სახელმწიფო აღარ არის — მას ტერიტორია არ აქვს. მის წყლებში ჩვენი გემები ლიცენზიის გარეშე ითევზავებენ.”*

სამართლებრივი მასალა

წყარო	რელევანტური ნაწილი
მონტევიდეოს კონვენცია (1933), მუხ. 1	ოთხი კრიტერიუმი (კვ. 1)
ICJ, Climate AO (2025), პარ. 357, 360, 362–364	თვითგამორკვევა · პრაქტიკა · ზონები · სახელმწიფოებრიობა · თანამშრომლობა
OpenRewi ch.7 §7.1, გვ. 236–238	უწყვეტობის პრეზუმფცია · „austere view” · SIDS
GA Res. 2625 (კვ. 3)	თანამშრომლობის ვალდებულება · თვითგამორკვევა
კვ. 1 — წმინდა საყდარი	სუბიექტი 1870–1929 ტერიტორიის გარეშე

ნაწილი B — მოსამზადებელი კითხვები (ყველა სტუდენტისთვის)

სემინარამდე **დაწერეთ პასუხები** — თითოეულზე 2–3 წინადადება. ფურცელი თან იქონიეთ.

1. მონტევიდეოს მუხ. 1-ის რომელი კრიტერიუმები აღარ სრულდება ატოლიის შემთხვევაში? რომელი — **ჯერ კიდევ** სრულდება?
2. ICJ-ის პარ. 363 ამბობს „**აუცილებლად** არ გამოიწვევს”. რატომ არ თქვა სასამართლომ „**არ გამოიწვევს**”?
3. რატომ შეიძლება ჩაითვალოს რუკების „გაყინვის” პრაქტიკა (პარ. 360) **სამართლებრივად** მნიშვნელოვნად? (მინიშნება: კვ. 2)
4. ⭐ M ამბობს: „ტერიტორია არ აქვს — სახელმწიფო არ არის”. რა არის ამ არგუმენტის **ყველაზე ძლიერი** და **ყველაზე სუსტი** მხარე?

რას წაიღებთ ამ სემინარიდან

- გამიჯვნა: სახელმწიფოს **შექმნის** და **შენარჩუნების** კრიტერიუმები
- **უწყვეტობის პრეზუმფციის** გამოყენება ახალ, უპრეცედენტო სიტუაციაზე
- უნარი, წაიკითხოთ სასამართლოს ფორმულირება **ზუსტად** („not necessarily” ≠ „not”)
- და გაგება, რომ ზოგიერთ კითხვაზე საერთაშორისო სამართალს **ჯერ არ აქვს** საბოლოო პასუხი — მაგრამ აქვს **ინსტრუმენტები**, რომ ის მოძებნოს

წყაროები

წყარო	ლიცენზია
ICJ, *Obligations of States in respect of Climate Change*, Advisory Opinion of 23 July 2025, paras. 355–365, 457	ოფიციალური დოკუმენტი
მონტევიდეოს კონვენცია (1933), მუხ. 1	ოფიციალური დოკუმენტი
GA Res. 2625 (XXV) (1970) — თანამშრომლობა, თვითგამორკვევა	ოფიციალური დოკუმენტი
OpenRewi / Routledge 2024, ch.7 §7.1 (A. Green), გვ. 219, 230, 236–238	**CC-BY-SA 4.0**